XII évfolyam. Székelyudvarhelytt, 1909. szeptember 19. 38. szám.

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egylet“ hivatalos közlönye.
Előfizetési árak:
egész évre 8 kor. fél evre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fil. — Tanitóknak egész évre 6 korona.

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számittatnak. Nyilttér sora 50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6—8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér dija előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

A ki őr, vigyázzon!

Székelyudvarhely, szept. 16.

Ha meg akarom tudni pontosan, teljes határozottsággal, hogy mit nem szabad csinálnom, mint nem tanácsos vélekednem: mindent megtudhatok, ha ellenségeim magatartására nézek.

Mit akarnak az én ellenségeim? Az én ellenségeim az én gyöngülésemet, az én megalázatásomat, az én, bukásomat akarják. Az én ellenségeim azt akarják, hogy én induljak züllésnek, hogy én mennél gyorsabb tempóban és mennél bizonyosabban pusztuljak el. Az én ellenségeim azt akarják, hogy az én egészségem megapadjon, hogy az én karomból fonyadjon ki az erő és ne legyek többé az a félelmes ember, a ki voltam, a mikor rájuk ütöttem, a mikor védekeztem ellenük, a mikor megtudtam hiusitani az én romlásomra kieszelt mindenféle aljas áskálódásukat.

Ezt akarják az én ellenségeim. Jól van. Akarják. Hiszen azért ellenségek. A maguk szempontjából igazuk van, ha vesztemet akarják, mert az én vesztem nekik kedvez, az én vesztem az ő javukra szolgál. De akarhatom-e én azt, a mit az ellenségeim akarnak? Együtt járhat-e az én akaratom az ellenségeim akaratával? Nem volnék-e én sült szamár, kötnivaló bolond, kór- és tébolyházi alak, minden hülyék legszánandóbb hülyéje, ha én ugyanazt akarnám, a mit az én ellenségeim akarnak, a kik az én megrontásomra szövetkeznek?

Mit akar, milyen választói reformot akar a nemzetiségi agitáczió, a nemzetközi anarchia, a bécsi rosszakarat, a magyarságra fenekedő osztrák gyülölet és mindaz, a mi ennek a rosszakaratnak kinálkozik? Mit akarnak a magyar faj, a magyar állam, a magyar szupremaczia szövetkezett ellenségei? A magyar faj, a magyar állam, a magyar szupremaczia összes ellenségei nyiltan, határozottan, egyértelmüleg és sürgősen az általános egyenlő, titkos választói jogot akarják. Akarnák-e, ha ez az általános, titkos, egyenlő választás a magyar szupremaczia megerősödését hatványozná, — ha ez a reform emeltyüje lenne az egységes magyar államiság fokozott kialakulásának? Nem. Ebben az esetben nem akarnák. Miért akarják tehát? Azért akarják, mert ennek éppen az ellenkezőjét akarják elérni vele. Azért akarják, hogy az általános, egyenlő jogokkal felruházott ellenséges tömegeket rászabaditsák a magyar fajra; hogy a magyarság kezéből kicsavarják az uralkodó, a vezető hatalmat; hogy az ellenséges államot nemzetiségi töredékekre darabolják; hogy zavart és bomlást támasszanak az országban és ők ebben a zavarosban halászhassanak a maguk és Ausztria hasznára; hogy ne csak a magyar államiságot gyöngitsék, hanem a magyar parlamentárizmust is kompromittálják veszekedő és alkudozó frakciók sokaságával; hogy egyesült erővel meghuzzák a halálharangot a mi kulturánknak, a mi nemzeti haladásunknak, a mi politikai függetlenségünknek, a mi állami önállóságunknak.

Ezt akarják. A milyen igaz és csalhatatlan az egyszeregy, olyan igaz és bizonyos, hogy ezt akarják.

De ha igaz és bizonyos, hogy a magyar állam összes ellenségei igy és ezért akarják a választói reformot: akadhat-e magyar politikus, a ki ugyanazt akarja, a mit a magyar állam összes ellenségei akarnak?

A jog és a szabadság nevében ne kivánjanak tőlünk se őrültséget, se öngyilkosságot. A szabadságnak semmiféle szeretete, a jognak semmiféle tisztelete nem mehet odáig, hogy a szabadság és a jog zászlajával agyonüttessük magunkat. A szabadságnak semmiféle szeretete, a jognak semmiféle tisztelete nem támaszthatja fel a mi szupremácziánkat, a mi állami egységünket, ha egyszer jogot adtunk arra, hogy széles kardot kovácsoljanak és szabadságot arra, hogy ezt a kardot nemzeti létünk szivébe döfjék.

Akármilyen szép és magasztos az egyenlőség ideálja: tehetem-e magammal egyenlővé a tolvajt, a rablógyilkost? Ha nem megsértése az egyenlőségnek, hogy a gyilkost a tömlöczbe, a bolondot az őrültekházába csukják, megsértem-e az egyenlőséget, ha ártalmatlanná teszem azokat, a kik az én hazám biztonságát fenyegetik; ha kizárom a politikai jogok közösségéből azokat, a kik gyilkot emelnek az én nemzetemre; a kik őrült agygyal egy ezeréves állam megsemmisülését prédikálják?

Egységes nemzeteknek, egységes államoknak csak az értelmiség uralmát kell félteniök a milliók oktalan szenvedélyeitől, a kiknek jogokat adtak arra, hogy beleszólhassanak az állam ve-

A hitelezők.

I. A szeretetreméltó hitelező.

Lulunak, amikor a minap megjelent a czimborái közt, egy árva kopek se volt a zsebében. Mit beszélek kopekről? Ha egy veréb beletévedt volna a Lulu zsebébe, még egy hitvány kenyérmorzsát se talált volna benne.

A pénztelen állapot mindig baj, de különösen baj ilyenkor, amikor éppen egy kis vidám jeu tarkitja az unalmas életet. A fiuk mind körülülik a plüasztalt, s rakogatják az egy koronákat, öt koronákat, tiz koronákat.

— Csak husz koronám volna — kalkulál Lulu, magában. — Abból föltennék tiz koronát á cheval. (Tizet meghagynék holnapra vacsorára.) Ha csak háromszor parolizok, már nyolczvan koronám van. Abból föltennék ötvenet, s otthagynám kétszer. Az már összesen kétszáznegyven korona. Kutya legyek, ha egy félóra mulva nincs ezer koronám.

Nincs könnyebb dolog, mint ezer koronát csinálni huszból. De nincs nehezebb, mint huszat csinálni a semmiből.

De egyszerre fölcsillan a Lulu szeme.

— Nini, hiszen itt van a jó öreg czimbora, a Dani! A becsületes arczképfestő, akinek annyi a megrendelése, hogy jóformán fölveti a pénz. Ennek a fiunak a bőre alatt is bankó van, most is egész halom százas van előtte. Megrugom az öreget.

És nagy elhatározással a szivében, odaült Lulu a Dani háta mögé kibiczelni.

Maguk azt hiszik, hogy az csak ugy megy, mir nix dir nix kölcsönkérni husz koronát? Dehogy. Nehezen megy az nagyon.

Előbb beszélgetni kell a müvészetről, azután az időjárásról, a nyaralásról, egymásnak a becses családjáról, kedves nőd ő nagyságáról, a kis Bandika csinjeiről, a nyerési esélyekről a kártyában. Egy félóra is elmulik addig, amig végre az arczképfestő hármas paszt csinált.

Most már oda lehet neki sugni bizalmasan:

— Adjál kölcsön kérlek husz koronát!

Az arczképfestő a jetonjaival babrál, s mintha semmit se halott volna, a szomszédjához fordul:

— Kinél van a kártya?

Lulu rándit egyet a gallérján és valamivel hangosabban sugja:

— Adjál kérlek husz koronát kölcsön.

Most már nyilatkoznia kell Daninak:

— Hogyne, hogyne. A legnagyobb örömmel. Azaz hogy, tudod Lulukám, én roppantul babonás vagyok. Ha kártyázás közben kölcsön adok pénzt, akkor biztosan letörök. Ezt te se akarod.

— Világért se.

— Hát akkor mondok másvalamit. Kibiczelj itt nekem. Beveszlek minden tétembe tiz perczent erejéig. Majd a végén leszámolunk.

— Igy is jó — mondja Lulu. — Sőt igy nyerhetek százakat is, s még nem is fogok tartozni a végén.

S megy a játék tovább, tovább hajnalig. Lulun hideg verejték gyöngye ül, amikor egyik százas után eltünik a másik százas.

Három óra felé feloszlik a társaság. Az arczképfestő félrehivja Lulut:

— Háromezerötvenhét korona fucscs. Tartozol e szerint háromszázöt koronával és hetven fillérrel. Majd küldd el legközelebb, mert nekem is kell. Szervusz.

Lulu pedig töpreng magában:

— Már most hogy tegyem én ebből félre a tiz koronát a holnapi napra?

II. A kiállhatatlan hitelező.

Szóval Lulunak már megint nem volt a zsebében egy kopek se.

— Csak husz koronát tudnék valakitől szerezni!

És körülnéz müértő szemekkel. Valósággal mérlegre teszi a jelenlevőket, szellemi pénzmérlegre, s fogadni mernék, nem téved tiz koronát se, amikor az összes jelenvoltak vagyoni állapotát kikalkulálta.

Szó nélkül odaül egy kövérecske tisztviselő mögé, aki alsóst játszik. És kibiczel vagy négy-öt tourt.

Egyszer csak odasug a kövér bácsinak:

— Öregem adjál csak husz koronát!

— Minek?

— Mert nincs Kölcsön add.

Az öreg megvakarja a füle tövét, Lulu pedig rándit egyet a gallérján.

Megint vége egy partinak, Lulu megint sugdolózik:

— Hát mi lesz a husz koronával?

— Mikor adod meg, Lulu?

— Tizedikén. Becsületemre, tizedikén. Akkor fizeti meg Náczi azt a husz koronát, amivel nekem tartozik.

Közben megint eljátszottak egy partit. A fiatal kövér úr megint hátraszól:

— De hátha Náczi nem fizet neked?

— Fizet, hogyne fizetne. Biztosan fizet.

— Ej, semmi se biztos.

— Dehogy nem. Különben te akkor is megkapod a pénzedet, ha Náczi nem fizet. Látod, itt az aranyórám. Ha nem kapok addig pénzt, tizedikén becsapom. S neked akkor is fizetek.

Megint osztanak és játszanak. A kövér úr nyert. Aztán hátrafordul:

— Becsapod az órádat. De te, hisz az pénzbe kerül!

zetésébe, mielőtt abban a müveltségben részesitették volna őket, a mely az ilyen jogok gyakorlására kvalifikál. Nálunk nemcsak a müveltség hiánya tenné félelmesen kiszámithatatlanná a politikai jogokkal fölruházott milliókat. Még inkább azzá tenné és százszor veszedelmesebbé tenné a hazafiság hiánya, az állami együttérzés hiánya. Itt nemcsak a müveletlenség lázadna fel az intellektus ellen. Itt az államellenes izgatással hevitett müveletlenség vad ereje és fanatizmusa magát az országot, az állam exisztenciáját fenyegetné szétrombolással.

Ilyen körülmények között az a kötelességünk, hogy az uj törvényben vaskézzel, kiméletlen szigorusággal és a legéberebb ellenőrzéssel alkossuk meg a magyar nemzeti szupremáciának minden szükséges garanciáját.

Magyar politikusnak, magyar képviselőnek csak egy kötelessége lehet most: helytállani minden ponton, minden pártkeretben, hogy ez a fontos, hatalmas törvény mielőbb létrejőjjön a pártok felett álló magyar állam egysége, szilárdsága és jövendő virágzása jegyében. A koaliczió széteshetik, de az ország nem bomolhat föl. Akárki kapja meg a hatalmat, a magyar haza javára kell forditani, — a magyar haza javára, dicsőségére!

BELFÖLD.

Az oláhfalusi mandátum körül.

Az oláhfalusi mandátum ügye sokkal szélesebb hullámokat vet, mint azt az előjelekből következtetni lehetett. A tartós korteskedések a kedélyeket felizgatták, s már-már ott tartunk, hogy a megye békéjét látjuk veszélyeztetve, ami semmi esetre sincsen arányban az oláhfalusi mandátummal. Mi, s velünk együtt a vármegye tulnyomó része, ugy hisszük, hogy itt meg kell találni a megye érdekében azt a pontot, ahol az ellentétek egyeztethetők és semmi esetre sem szabad áldozatul oda dobni a megye nyugalmát egy félreértett pillanatért akkor, amidőn az ország a legkomolyabb válság előtt áll, és amidőn minden jó, becsületes hazafi erejére, egyetértő munkájára fölötte szükség van. Mi őszinte jóindulattal kérjük az érdekelteket, hogy az ellentétek eliminálását kiséreljék meg; hisz a hur még nincsen annyira megfeszitve, hogy okvetlen a szakadás következzék be. Ez a megye a mult évi belső ellentétek izgalmait és hátrányait még ma sem heverte ki; itt is, ott is eltakaritásra váró romok hevernek, eszmék várnak megvalósitásukra, melyeket csak belső békével, egyetértve s még igy is csak nehezen lehet keresztülvinni; bizalmatlansággal, gyanusitásokkal meg éppen nem. Az oláhfalusi mandátum körül kifejlett harcznak e hét csütörtökjén olyan jelenségét láttuk, mely a legnagyobb mértékben azt sejteti, hogy a hamu alatt parázs lappang mely könnyen lángra lobbanhat és a köz érdekében féltékeny őrzött és ápolt békét elégetheti. Nincs okunk hinni azonban, hogy ez bekövetkezzék. Bizunk abban, hogy a jobb belátás erőt vesz a dolgok kezelésében, mely nem engedi a párt-, vagy helyesebben a személyi harczot, olyan téktelen harczczá fejlődni, mely a megye békéjét maga alá temeti.

Az oláhfalusi választók mintegy 80 tagu deputácziója csütörtökön d. e. felkereste *Emberyt* lakásán s a kerület nevében *Pap* Albert plebános felkérte a megüresendő mandatum elfogadására, mert benne tapasztalták eddig is benne látják jövőben is kapcsolatos érdekeik önzetlen támogatóját. Embery Árpád elfogadta a felkérést és beszéde joleső hatással volt a küldöttségre, mert szavában telivér udvarhelymegyei embernek bizonyult. Ezután a deputáczió *Ugron* Ákos főispánnál tisztelgett, hogy *Embery* Árpád jelöltsége mellett támogatását kikérje. A küldöttség szónoka Dr. *Válentsik* Ferencz képviselő volt, ki a megbizatásnak, mint mondá, kétszeres örömmel tett eleget; először, mert pártjabeli, másodszor pediglen megyebeli emberről van szó; végül kérte a főispán támogatását. *Ugron* Ákos főispán a következő választ adta:

— Pártok felett állok. Alkotmányos küzdelmeiknek szabad folyást kell biztositanom. Ennek folytán figyelmeztetnem kell önöket, hogy a törvény tiltja a választókat agyonverésssel fenyegetni, megfélemliteni és szabad elhatározásokban terrorizálni.

Erre a küldöttség szónoka valami megjegyzést tett, mire a főispán a küldöttséget izgatottan ott hagyta, s erre a küldöttség természetesen távozott.

Az esetet megyeszerte élénken pertraktálják, s a pesszimisták a megye békéjének felfordulását következtetik belőle. Hisszük, hogy az nem fog bekövetkezni.

KRÓNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, szept. 18.

Magyar „abc“.

A nagy feszültségből és töprenkedésből, mely a magyar válság mostani napjaiban mindenki lelkét elfogja, a kormányszékek tája felől biztató hirek hallatszanak. S a biztatás lényege az, hogy kormányférfiaink immár a nemzet és király méltóságával nem tartják összeegyeztethetőnek a rövid lejáratu paktumokat. Végleges jellegü, hosszu lejáratu kiegyezést akarnak létesiteni, mely a nemzeti élet akut és jövendő kérdéseinek egész tömegét, egész rendszerét felölelje. Olyan álláspontjuk kezdett kialakulni, hogy az Ausztriával való közösködés félmilliárdos költségeit nem engedik a nemzetre ráterhelni, ha ezzel szemben uj korszak betöltésére alkalmas nemzeti politikához szabad kezet nem kapnak.

Helyes. Ez már szárnyalás; ez már a válság aprólékosságaiból és személyes hecczeiből való erőteljes fölemelkedés. Igy, ezzel a korszakos magyar programmra való törekvéssel fel lehet villanyozni, össze lehet gyüjteni a széttöredező és irány nélkül lézengő magyar közvéleményt. Nem az ugynevezett bankosok felfalásával kell fenyegetőzni, mert ez a közvéleménynek az önálló gazdasági berendezkedéshez való kedvét töri le, s végeredményében azt a csüggedést önti el a lelkekben, hogy önállóságért nem érdemes küzdenünk. Ha azonban fenn a kormányszékeken is bátorságra, uj nemzeti korszak létesitéseért való küzdelemre hangzik a hivás, hát akkor meg is lesz a bátorság és küzdelem.

Ez kell a magyarnak első sorban, hogy uj nemzeti korszakra nevelődjék. Iránymutatás, a paktumok kicsinyes rendszeréből való kiemelkedés, nagy életczélok kivitelének megkezdése, s az apró kényelemért folyó halogató politika végleges fölhagyása. Ha a nemzeti élet kérdéseinek egész szerves összefüggéseért hivnak küzdelemre, lehetetlen akkor, hogy a részletkérdések miatt külön portyázások, erőt megosztó, mellékes és félküzdelmek legyenek. Az eddig *egyetlen* kérdés megoldásáért való küzdelem egész természetesen bele fog kapcsolódni a *minden* kérdés megoldásáért felhivott küzdelembe.

Csak aztán igazán küzdelem lenne, s ne aféle szinpadi csata és czirkuszi pofozódás. S legkivált a miatt ne lenne visszatorpanás, ha Bécsben az uj nemzeti korszak programmjával szemben Kristófit huznák elő mumusnak. Ez a mumus csak ideges

---

— Persze hogy kerül. Vagy három koronába belekerül. Ennyi lesz a kamat, amit előre levonnak.

A kövér piktor most belenyul a zsebébe és kivesz három koronát:

— Nesze, Lulu, itt a három korona kamatveszteség. Minek várnál te tizedikéig. Csapd be az órádat most.

Azután folytatja a játékot:

— Kvart, kassza, tous les trois.

A ferenczrendiek templomtornya Vajdahunyadon.

— Irta: *P. Máthé Özséb*, szt.-ferenczr. áldozár. —

(IV.) — Sok szép dolognak voltál tanuja öregem, midőn hálámat nyilvánitom kedves és szép elbeszéléseidért, még egy kérést intézek hozzád. Tudod én udvarhelymegyei (zetelaki) vagyok s nagyon érdeklődöm a helyi események iránt is. Mielőtt tehát ujra épittetésed történetét elmondanád, kérlek beszélj valamit a székelyudvarhelyi régi zárdánkról is. Olvasom, hogy a régi zárda 1273-ban épült III. László király alatt s a mint a régi irásokból kibetüzöm nem a mostani zárda, hanem a főreáliskola helyén volt, Hova lett? mi történt vele? Talán az is összeomlott ama vésztelyes időben, midőn magadra hagyatva. romokban heverve vén szemeid hazánk földjén látták egy

„— — — — — rombadölt világot
Fekete romokon fekete virágot.
Sodró szelek szárnyán szétszórt zászló foszlányt
Kétfejü sas tépte haldokló oroszlányt.“

Kérlek regélj róla, mond el történetét! Lebbentsd fel fáklyáját a régi időknek, hogy én az utókor gyermeke okuljak rajta, nemesedjék szivem s a hazáért, vallásért és a nagy nevü szerzetért lelkesedni tudjak a jelen idők hálátlan mostohaságai közt is, mert:

„Az ősök emlékével megszentesül a sziv
Nagy és dicső példájuk dicső tettekre hiv“

— Hej bizony abban a korban, midőn az idő mostohaságának voltam kitéve s

„— — — — Csend ült a romok felett“

és kedvesen csengő érczlakoimtól megfosztatva az öreg toronyból

„Szellő szárnyán harangszó nem lebegett
Zajongó zengő; siró toronyon
Uralkodott a néma fájdalom.“

Ez időben, mondom, siralmas állapotban voltak a ferenczrendi zárdák. Magyarország területén lévő ferenczrendi zárda közül csak 4: a gyöngyösi, szakolczai székelyudvarhelyi és a csiksomlyai maradt meg, az is csak azért:

„Hogy a pusztulásnak gyászolója legyen.“

Elég az hozzá, hogy „ahol most a Csonka vár vagyon, ott hajdan a tiszt. P. franciscanusoknak (ferenczrendiek) conventjek (zárdájuk) és nagy roppant templomok volt, a mint ezt nyilván jelentik a most is fennálló és igen nagy régiséget (1273.) mutató kőfalak, *Zápolya* János erdélyi vajda lévén igen nagy kedvében tartotta ezt az igen nagy conventet és mikor a székelyek közé jött *mindenkor ebbe szokott szállani* s mivel még akkor semmi olyan bátorságos épület itten nem volt, az székely nationak archivumát ottan tartották. Emlitett Zápolya Jánosnak a fia, ifju János király a római katholikus hitről az áriánus vallásra állván s a székelyek Balassa Menyhártnak és Székely Antalnak, Ferdinánd magyarországi király generálisainak javaslásából, biztatásából 1562-ik esztendőben szabadságok helyben állitásának szine alatt ellene pártot ütvén, táborba is szállottak volna, de János király őket Marosvásárhely mellett meggyőzvén, főinditóinak fejeket vétetvén, némelyeket veréssel büntettetvén, másoknak fülöket vagy orrukat elmetéltetvén, az egész nemzetet régi szabadságától nemcsak megfosztotta, hanem fiscus jobbágyává is tette és mint jobbágyokkal (*előbb kihajtván a szerzeteseket*) *a klastromot több épületeket alkalmaztatván hozzája kőfallal és mély árokkal körülvétette* és az igy elkészült erősséget Székely Támadt várnak nevezte.“ (Szeles János Székelyudvarhely története V. czikkely.)

Az udvarhelyi zárda is tehát gyászosan nyögött ellenei hatalma alatt és midőn a székely nemzet fölött:

„A szabadsági zászló lebukott
A zárda ál t még csak egyedül“

lakóitól megfosztva a vallás gyülölet czéltáblája lett, azonban az öreg épület a nem katholikusok hatalma alatt is csufosan daczolt velök, mint azt az alábbi irat is bizonyitja:

„Odium monasterium etiam ad partem septemtionalem oppidi sat elegans et amplum ordinis S. Francisci cujus templum meridiem respiciens insuper liminari portae ejusdem meridionalis et de facto imago B. Virginis picta conspicitur et cellulae monasterii ad partem orientalem, septemtrionalem atque occidentalem.

Nunc (1707.) arx esse conspicitur munita pro pugnaculis et vallis circumquaque sat firmissimis et elegantibus cum turribus et majoribus aedificiis adjunctis ac principum juri ac fisco erepta cum hac infelicitate tamen, ut quicumque possiderit ex ra principes, ipsa familia brevi tempore deficiat, ut jam notatum est aliquoties ipsa experientia, siquidem hac ibi familiae defecerunt, non ab antiquo valde tempore: Kornisiorum de Homoród szt. Pal, Kemeniorum Baltasaris, et proxime Szt. Paliorum de Novaj. Odimet epulationes, spectraque audiebantur, praesertim ad sacristiam templi; provisores acatrolici exportari curantes ossa heligiosorum, et lapides aedificii sanctuárii nimirum ignominiose ad lutum platearum complanandarum, experti hoc infortunium, ut filii equites eorum transeuntes subito ceciderint, impingentesque se in eosdem lapides morte repentina obierint.“

„A város északi részén hajdan a ferenczrendnek elég csinos és tágas kolostora volt, melynek temploma és főbejárata délnek nézett s jelenleg is e részen a Bold. Szüz festett képe látszik és a kolostor szobái keleti, északi és nyugati irányban voltak.

Jelenleg (1707.) a város elég erős bástyákkal és sánczokkal s csinos tornyokkal s nagyobb épületekkel ékeskedik; a fejedelmek és a kincstár joghatásától teljesen ment, azonban az a szerencsétlenség is jár vele, hogy a fejedelmeken kivül birtokosainak családja rövid idő alatt kihal, amint azt a közeli tapasztalás is igazolja, nem hosszu idő alatt a következő családok haltak ki: Homoród szt. Páli Kornis, Kemény Boldizsár és nováji Szt. Paliak családja. Hajdan különböző csodás jelenetek történtek különösen a templom sekrestyéjében; a nem katholikusok kihányták a szerzetesek csontjait és a szentély épületének köveit földig lerombolták, minek következtében azt a szerencsétlenséget tapasztalták, hogy valahányszor lovagaik ott átmentek, azonnal elestek s a (szentély) köveibe ütközvén azonnal meghaltak.“ (Lakatos István, Siculia delineata et descripta.)

A ferenczrendiek elüzése után a reformáczió hivei mind inkább elszaporodtak Székelyudvarhelyt. Templomuk még nem lévén, a katholikusokkal gyakran élbe álltak a Szt. Miklós temploma miatt. „Mert némelykor a reformátusok a pápistáktól erőszakkal elfoglalták és akkor ezek a piaczi kápolnába (a mostani ev. ref. templom helyén volt) szorultak, másszor ezek amazokat nagyobb erővel a nagy templomból kirekesztették. Ezen viszongás üdőjártában a fejedelem elé kerülvén, ugy végeztetett el, hogy a reformátusoknak épittessék templom a piacz közepén... Ugyanezen üdőtájott oszlottak meg a régi parochiához tartozó földek is.“ (Szeles J. VI. czikkely)

(Folyt. köv.)

gyermekek rémitésére való, s nem egy öntudatos, erős elhatározásu, férfias cselekvésekben szivós nemzet utjának megakasztására. És a mumusok kiválóképpen alkalmatlanok is arra, hogy félmilliárdnyi költségeket szállitsanak a dinásztia, s a nagyhatalmi hiuság mértéktelen katonásdija folytatására.

A kormányszékeken elhangzott a kicsinyes paktumokat elitélő biztatás. Az „a“ után jőjjön hát a „b“, s olvassuk immár keményen a fejére Bécsnek az egész magyar „ábc“-t. Ne csak ardalogjunk rajta, mint forró nyárban a birkasereg a csalóka délibábon . . .

A tudomány hazája.

Szoktak hivatkozni fennhangon az uj sütetü tudósok, hogy tudomány hazája széles e világ. Ennélfogva a tudósnak nem lehet egy hazához tapadnia, hanem a saját hazájának is előtte közömbösnek kell lennie. Sőt tovább fejlesztve a tételt, csak a maga életének legczélszerübb és leghasznosabb berendezésére kell törekednie, s a közérdekekre, emberek közt való szeretetre, utódok sorsának ápolására, szóval az eszményiségekre nem kell ügyelnie, mert hiszen az önzéssel fejleszti ki legjobban magát az ember. Ha pedig igy kifejleszti magát, akkor az emberiség is fejlődik vele; ámbár talán éppen legközelebbi hozzaállói, családja, szülőhelye, hazája szenved nagyon az ő önzése és közömbössége miatt.

Nagy tételnek nevezték ki az önzésnek, a hazafiatlanságnak ezt a glorifikálását. De csak itt — minálunk. Itt az egyetemek és főiskolák egyik-másik katedrájából pirulás nélkül és érthetetlen hatással terjed a hasznossági és czélszerüségi elmélet. Következménye: egy sereg megbizhatatlan lelkü, nemzeti kérdésekkel nem törődő ember, aki az egyetemről kikerülvén, erős rétegeket alkot az uj nemzedékben. Nem érez nagy kötelességeket, csak a maga luxusa ápolását. Nem lelkesül nemzeti vágyakért, hanem kényelme végett kész megalkudni minden körülménnyel. Nincs tettvágya társadalom szervezésért, közélet fejlesztéseért, közvetlen hasznokat nem igérő távoli nagy czélokért, hanem csak a maga elszigetelt jóléteért.

És mindez a sok rossz következmény csak egy tévesen csavart logika miatt. Hiszen igaz, hogy a tudomány hazája széles e világ; de nem igaz, ami logikát ebből csinálnak, hogy: tehát a tudomány hazátlan. A széles világot szükebb hazák alkotják, szükebb hazák fejlődése fejleszti azt, s a szükebb hazák kimüvelésének czéljai és törekvései emelik az egész emberiséget. A tudománynak tehát ugy hazája széles e világ, hogy mindenik szükebb hazát megbecsüli és otthonának tartja. Tehát nem akkor, ha hazátlan, hanem éppen akkor, ha egy külön hazát ápol, fejleszt, nagygyá emel: akkor válik világra szóló, s az egész emberiség által megbecsülhető törekvéssé.

És nem az következik a széles világon otthonos tudomány tételéből, hogy az ember saját maga önzésében szolgálhatja csak az emberiséget. Hanem az következik, hogy tudományunkat csak egy egész nemzet fölébresztésével, müvelésével tehetjük a világ előtt számot tevővé. Hogy a tudomány müvelésében kell a legtöbb hazafiasságnak lennie, s tehát önzők nem lehetünk, hanem a magunk élete ápolásán kivül szeretnünk kell a minket fölnevelt nemzet életét is.

Hála az égnek, hogy a budapesti tudományos egyetem mostani megnyitóján elhangzott a tudomány hazafiasságának ez a követelménye. Mert immár Budapest tudományos lármája ugy elterjedt a perifériákon is, hogy a hazafiasság nem is olyan régen, még itt, a székely pátriában is gunytárgya volt. Jó igy megnyugvást kapnunk onnan, a magyar tudomány terjesztésének első szószékéről, hogy a hazáról nem tudni: nem tudomány . . .

Erdély ipari érdekei.

Budapest, szept. 12.

Az erdélyi magyarság zömét a székelység teszi. E népfaj alkotja Románia és az erdélyrészi románság között az erős válaszfalat, mert egységesen nagyobb területen csupán a Székelyföldön él a magyarság. A székelység zöme földmivelésből él, megokolt tehát az az irány a kormányzati politika részéről, mely a székely földmivelő nép fölsegitését tüzte legsürgősebben megoldandó föladatául. A székely földmivelő nép lábraállitása egy részlete csak a nagy nemzeti akciónak, mely Erdély megmentését és megtartását békés fegyverekkel eszközölje a magyar állam számára. Az erdélyi magyarság intellektuális ereje, vezető eleme azonban a városokban helyezkedik el. E városok erősitése, fejlesztése a nemzeti kultura és közgazdasági politika minden fegyverével ép oly halaszthatatlan és sürgős föladatát kell hogy tegye a mentő mozgalomnak, mint a földmivelő nép érdekeinek fölkarolása. Erdély jövendő ereje, nagysága az ipar meghonositásában, fejlesztésében és nemzetivé tételében van.

Egy ország sem mutat föl annyi hasonlatosságot a nagy iparos Csehországgal, mint ez országrész. A nagyipar minden föltételével bir, van itt szén, vas, egyéb ásványok, fa és más nyersanyagok, kihasználatlan álló természeti erők, s a mi a legfontosabb, egy intenziv ipari életnek százados multja, hagyományai és faji képességei ugy a Székelyföldön, mint a szászok lakta vidékeken. A tervszerütlen és nemzetellenes közgazdasági politika az egykor hires erdélyi ipart a tönk szélére juttatta s az ujabb alkotmányos időszak sem kedvezett a termelés ez ágának, kivált a külső kereskedelem szempontjából.

Nincs sürgősebb föladata a nemzeti politikának, mint itt, hol az iparfejlődés minden lehetősége megvan, azt előre segiteni és pedig a városok megerősitésével. A legujabb népszámlálási adatok szerint kétségkivül erős és nem veszélyeztetett magyarságu városok Erdélyben a huszonhat város közül tizenegy van és pedig Kolozsvár, Marosvásárhely, Székelyudvarhely, Dés, Szamosujvár, Torda, Nagyenyed, Csikszereda, Kézdivásárhely, Sepsiszentgyörgy, Erzsébetváros. Ezek közül Kolozsváron és Nagyenyeden számot tevő oláhság van, de előre nyomulások nem veszedelmes, inkább a vidék természetes befolyására vezethető vissza e jelenség.

A fajok e zajtalan, de szivós kitartással folyó küzdelmében a magyar nemzeti politika szempontjából a föladat az kell hogy legyen, hogy erőteljes ipari és kereskedelmi politikával erősitse a polgári társadalmat gazdaságilag ott, ahol az nemzeti és hazafias, mint a kifogástalan magyar városokban, másrészt a szászok és oláhok küzdelmeiben föltétlenül a szász elem gazdasági megerősitésén dolgozzék. Több izben rá utaltam arra a jelenségre, hogy a szász nemzetiségi kérdés teljesen félreismertetett és hibásan kezeltetett a magyar parlamentben.

A szász nép nagy zömének gondolkodásától teljesen távol álló törekvésekért, melyeket feltünési vágyból, önérdekből egyes szász nemzetiségü népvezérek támasztották, kétségkivül a magyar állameszme kárára, a szász nép tétetett felelőssé. E népelem közgazdaságilag legértékesebb eleme Erdélynek. Nagy müveltségü, józan, takarékos, ipari hajlamokkal bir és létező ipari szervezetekkel van ellátva. Az oláhság intellektuális és faji tulajdonságok tekintetében távolról sem állja ki velük a versenyt. Döntő sullyal esik azonban a mérleg serpenyőjébe az az elvitázhatatlan tény, hogy a szászok nemzetiségi törekvése inkább szocziális tartalommal bir és a százados gazdasági és nemzetiségi kiváltságok emlékeiből táplálkozik, de semmiesetre sem gondol az államterület megszakitására, addig a románság irtó szenvedelemmel tör végczélja felé. Erdély egyesitése Romániával, minden román álma.

Az erőteljes ipari akczió, mely e népelem gazdasági megerősitését sem mellőzi, nem válik a magyar állam kárára, ellenkezőleg az elnyeléssel fenyegető román tenger árja elé erős gátakat nevel. Az erdélyi 26 város közül 16-ban a magyarság van mindenesetre relativ többségben. Szászrégenben például az abszolut többség csak azon mulik, hogy a területileg egészen egybefüggő Magyarrégen nem egyesittetik közigazgatásilag vele. Csupán négy városban és pedig: Besztercze, Medgyes, Segesvár és Nagyszebenben van a szászelem relativ többségben. Ellenben Abrudbányán, Vizaknán, Hátszegen, Szászvároson, Vajdahunyadon, Szászsebesen az oláhság számbelileg első helyen áll.

Világos a kép tehát egy öntudatos kormányakczió előtt. Ha sikerül az erdélyi városokat gazdaságilag megerősiteni, a nemzeti politika számára megnyerni, Erdély veszedelme el van háritva. Ezt pedig csak tervszerü kereskedelmi és ipari akczió lesz képes végbevinni, amely első sorban a magyar és szász városokat fogja megerősiteni. Az oláhság, bár az ujabb időben az Albina előrelátó és nagy erélyel vezetett közgazdasági akcziója az oláh iparoselem szaporitásán fáradozik és az oláh iparosinasok száma igen nagy is, iparilag jelentéktelen népelem, s egyáltalában nem bir azokkal a tulajdonságokkal, melyek versenyképessé tennék.

Melyek legyenek azok az intézkedések, amelyek a kormányzat köréből kiindulva Erdély ipari politikáját egészségesebb alapokra tehessék, ez a kérdés. Mert egy józan és tervszerü ipari politika, mely a mezőgazdaság emelésével párhuzamosan a nemzeti termelés ez ágát is fejleszti — nemcsak Erdély kivánsága. Vámpolitikánk a külfölddel szemben, az Ausztriával való lekötöttségünk folytán igen ritkán szolgálta a nemzeti ipar- és kereskedelmet. De sehol oly bántó ellentét, mint Erdélyben, nem mutatkozik a nemzet gazdasági érdekei szempontjából kivánatos külkereskedelmi politika és a valójában inaugurált külkereskedelmi politika között. Romániával való hosszu vámháboru szomoru hatásáról beszélni fölösleges. Ismeretes az, hogy az erdélyi székely és szász iparra végzetszerüleg hatott s helyrehozhatatlan károkat okozott.

A megkötött szerződés a reménynek vékony szálait is elvágták, hogy az erdélyi ipart közvetlenül érdeklő Romániát megtarthassuk, jobban mondva, visszaszerezhessük. A magyar gabona és nyersanyag vámja Romániát retorzióra kényszeriti, ami az ottani kereskedelmi körök mozgalmai után itélve, nem lesz más mint az ipari behozatalt megakadályozni elviselhetetlen vámokkal. Ilykép Románia, mely egykor teljesen Erdély érdekszférájában állott, mesterséges intézkedésekkel elzáratik ettől. A brassói kereskedelmi kamara ez évi jelentésében panaszkodva mondja, hogy miként az 1875. évi vámháborut megelőzőleg, most is tömegesen készülnek erdélyi iparosok Romániába áttelepülni.

Előreláthatólag kereskedelmi politikánk irányitására Erdély közvetlen ipari érdekei befolyással nem lesznek. Más irányokat kell, hogy vegyen a forgalom és más konjunkturákra kell hogy támaszkodjék a termelés. A magyar nemzeti politika, de a helyes közgazdasági politika elveit követve, tarthatatlan álláspont az, ami pedig igen nagy népszerüségnek örvendett a közelmultban, hogy Erdélyben a gyáripar honositandó meg, külföldi tőke és vállalkozás betelepitésével, vagy honi vállalkozók a kormány támogatásával létesitsenek gyáripar-telepeket.

Az ipar meglevő gyökereit kell fölkutatni, melyek a nép képességében, hagyományaiban, rátermettségében és a természet önként kinálkozó anyagainak és erőinek fölhasználásában rejlenek. Épp ezért az életrevaló házi ipar fejlesztendő elsősorban. E czikkek tulnyomó része, például az Alföldön közszükséglet. A termelés tökéletesitése és a fogyasztási piaczok fölkeresése a legközelebbi czél. A faipar terén például egész sora van az ipartermékeknek melyeket a Székelyföldön nagy ügyességgel produkálnak.

Ilyenek: szekéralkatrészek, félgyártmányalakban: tengely, ágas, rud, lajtorja, küllő, kerékfej, kerékfal, lőcs, nyujtó, huzófa, szán, korcsolya; gazdasági eszközök: járom, villa, gereblye, lapát, söprü, ásó, kapa, vasvillanyél, talicska, padláslétra; faedények: különféle alaku és nagyságu csöbör, mosogató, vizesveder, különféle nagyságu fatál, fatányér, lapitó, nyujtó, fakanál, tekenő, dagasztószék, kenyérbevető lapát, szénvonó, turóboritó, csatorna; székelybutorok: tulipános asztal, kanapé, szék, fogas, kertiszék, apró tulipános ládák; kosárfélék: különféle alaku és nagyságu kosár füz, nád, szalma, venyige és mogyorófából, putton, pinczetok, üvegburkolat, méhkas, lábtörlő, asztalvédő, lésza, szatyor stb., továbbá gyermekjátékok, pipaszár, fenyőgyürü, kánya fából, szipkák, pipa borsikából, karácsonyfa; élelmi és élvezeti czikkek: turó, fenyőviz, mézespogácsa, gyümölcsbefőtt, iz, szörp, lekvár, aszalt gyümölcs; cserépáru.

A kézmüvesipar körében az asztalos-, esztergályos-ipar, kő- és agyag-ipar birnak nagyobb jelentőséggel, mely iparágak szövetkezetek támogatásával közmühelyek, mintamühelyek létesitésével, olcsó, vagy ingyen gépek kiosztásával fejleszthetők. Nem czélom itt belemenni a részletekbe. A czél világos! Az erdélyi ipar fejlesztése egyértelmü a városok erősitésével. A városok egészséges fejlődése és gyarapodása a magyar nemzeti hegemónia szempontjából döntő jelentőségü.

Ilyképpen tehát a földmivelésügyi miniszter üdvös tevékenységét, melylyel az erdélyi pusztuló földmüvelő magyarság segitségére sietett, csak ugy felel meg a nagy hazafias czélnak, ha azt a kereskedelemügyi miniszter akcziója is követi. Évtizedek óta hangzik a panasz az erdélyi ipar és kereskedelmi kamarák köréből. Javaslatok, indítványok, kérések a követelések egész garmadáját küldték föl éveken át a kereskedelemügyi miniszter elé. Az azok nyomán bevezetett akczió, ha kitartással lesz továbbra is kezelve, meghozza gyümölcsét.

Dr. Sebess Dénes.

HIREK.

Székelyudvarhely, szept. 15.

—

Egyről-másról.

A megszólitásnak majd minden társadalmi osztályban más és más szabálya van, s a legnehezebb helyzete kétségtelenül annak lehet, a ki a társadalom és a társas élet többféle rétegében kénytelen megfordulni.

Mert jól megjegyzendő, a magunk szokásait nem vihetjük magunkkal mindenhova, hanem alkalmazkodnunk kell azoknak a formaságaihoz is, a kik esetleg más, a mienktől elütő szokások szerint osztották be életüket. S a mennyiben e szokások helyesek, ugy abban a körben, a hol idegenek vagy jövevények vagyunk, legyenek ezek reánk is kötelezők.

Nem a rangok osztályozásáról akarok beszélni, hiszen azt körülbelül mindenki tudja, hogy milyen czimmel és ranggal jár egy-egy társadalmi állás s hogy a mi rettenetesen nagyzoló világunkban a jól öltözött emberek között nagyságosnál kisebb urat nem ismer emberfia.

Mindettől tekintsünk el. A dolgok majd kiforrják szépen magukat egy-két generáczió változása után Ma még egy-egy életnek a legfőbb ambicziója a „méltóságos“ czim; lelkünket, sokszor önérzetüket vesztve törik utána magukat a szegény, a boldogtalan emberek. Majd elmulik egyszer ez a láz is és elfoglalja helyét az egyéniség értéke, a mi nem szorul czimre, rangra, hanem föléje emelkedik mind a kettőnek.

Mintha olykor-olykor láthatnók ennek előjelét már most is? E nagyságosan szegény, méltóságosan méltatlan időnek méhe titkon, alig sejtve, mintha már magában hordaná egy egészségesebb jövőnek halavány fényességét? De e perczben máról van szó, maradjunk annál.

Ha társaságba kerülünk, a megfigyelés révén körülbelül tiszta fogalmunk lehet arról, hogy a megszólitás formaságai közül melyik is lesz ránk kötelező? Mérlegelnünk kell minden körülményt, a mit tudunk, számot kell vetni azzal is, a mi esetleg ismeretlen előttünk. És ha hibába esni nem akarunk, legyünk egy bizonyos fokig tartózkodók, legalább is addig, mig megismerkedünk a hang szellemével, a mi ez ismeretlen körben otthonos.

Vannak körök, a hol az ember jóformán előbb összetegeződik társával, mintsem a nevét tudná. E szónak ott nincs is bizalmas jelentősége. De azért a fiatalabb ott is köteles megvárni az idősebb szavát, a mit pajtáskodással megelőzni szerénytelenség, — s a minek czimzéssel eléje vágni — ügyetlenségszámba megy.

Ez egészen kivételes esettől eltekintve, a megszólitás korrekt formája nők között a „nagyságot asszony“ egyéb czim birtokában méltóságos vagy kegyelmes asszony. Férfiaknak — a fenti osztály szabályaitól eltekintve, a hol is, ha a kor vagy a kiválóan magas rang nagyobb tiszteletet és czimzést nem kiván, csakis a vezetéknév használatos — mondom, a kivételektől eltekintve a nők megadják a férfiaknak azt a czimet, a mely őket állásuknál fogva megilleti. Ha nagy rangkülönbségben vagy alárendelhelyzetben vagyunk velük, avagy hivatalos érintkezésnél: a „nagyságod“, „méltóságod“ a helyes, egyébként elég magának az állásnak megnevezése. Például „tanácsos ur“.

Férfiak, gondos nevelésü urak soha se mondják a hölgyeknek: kegyed vagy ön. Sőt a nők se egymásnak a nélkül, hogy rögtön utána hozzá ne tennék a kötelező czimet: például: ön, nagyságos asszony. A kegyed a régi kegyelmed szóból rövidült, de végtelenül visszatetsző megszólitás. Ha valaki azt mondja nekem zamatos magyarsággal: „kegyelmed“, talán jól esnék, de a „kegyed“ mindenképpen rosszul hangzik társalgás közben, uri szalonokban ismeretlen, s az „ön“ egymagában éppen ugy abszurdum.

Tudom, hogy a maga szó léha. Azt hiszem, erre nem is jogosit fel uri körökben nő egy másik nőt soha. Ha a czimezés szertartásossága nyűg, megváltja ezt a bizalmas „te“. De a „magá“-nak — nők között — csakis az iskolák padjain van értelme. Férfi csak akkor szólithat igy uri hölgyet, ha régi családi vagy baráti kapocs van közöttük, s ha a nő egyszerüen vezetéknevén, vagy egészen közelállóknál keresztnevén hivja.

Nyilvános helyeken — vegyes társaságban — értem alatta azokat a helyeket, a hol különböző társaságokhoz tartozók a jótékonyság vagy a müvelődés jegyében találkoznak, csakis a merev, határozott czimezésnek van helye. Ott még a szorosan vett „társaság“-hoz tartozók is — a mennyire lehetséges — első találkozásnál tartózkodóbbak egymás iránt. A „te“ ily helyen csak akkor jogosult, ha minden kétséget kizáró módon meg vagyunk győződve arról, hogy az a másikra kellemesen hat. Hogy meg ne feledkezzünk erről is: az urak az uri kisasszonyokat szertartásosan nagyságos kisasszonyoknak hivják. Ez egészen helyénvaló. A banális „nagysád“-ot kiszoritotta e magyaros megszólitás.

Körülbelül ezek a szabályok a családon kivül.

Benn a családban a tónust a sziv és a kedély élete adja meg. S ez megnyilatkozik már a megszólitásban is. Részemről nem tartom helyesnek, ha a gyermek tegezi szüleit. Talán azért se, mert nem ősmagyar szokás. De meg sokhelyütt a tisztelet rovására is megy.

Mint általában mindenütt, a megszólitás szabályaira legjobb mester a velünkszületett helyes ösztön. De a hol ez hiányzik, ott szem előtt kell tartani egyetmást, hogy tévedéseket el ne kövessünk.

A családi életen kivül: az uri szerénységet; a családi életen belül pedig a sziv jobbik, nemesebb szavát.

—

Személyi hir. *Kuncz* Elek kir. tankerületi főigazgató f. hó 13-án Székelyudvarhelyre érkezett.

A Székely-vasut tovább épitése. Az erdélyi vasutak kiépitésekor Udvarhelyvármegyével bántak el a legmostohábban. A fővonalból mindössze 7 km. hosszuságu vasutat juttattak nekünk, s azt is a megye szélén helyezték el, amig a héjjasfalva—székelyudvarhelyi székely vasut csak mint zsák vasut épült ki s lassuságával az ország leggyengébb viczinálisai közé tartozik. Ezen a bajon kiván a kormány segiteni akkor, amidőn hosszas és kitartó zörgetésünkre már október 1-ével életbelépteti a 3-ik vonatpárt. Azonban ezzel egyidejüleg felmerült azon eszme is, ha valjon nem volna-e időszerü az ide vonatkozó törvényt végrehajtani, s a Székelyvasutat Székelyudvarhelytől—Gyergyószentmiklósig kiépiteni? Erre enged következtetni *Ugron* Gábor, ki a mult héten való itthon jártában olyan irányu nyilatkozatot tett, hogy amenyiben a Székely vasut a Libánig kiépitteti a vonalat, ugy a kereskedelemügyi kormány hajlandó lesz a Libántól Szentmiklósig a csatlakozást elkészittetni, s igy a Székely körvasut ezzel egyenes csatlakozást is nyer. A dolog még embrióban van, de hogy lesz belőle valami, arra garanczia az, hogy e gondolattal nem kisebb ember foglalkozik, mint Ugron Gábor.

Fráter Lóránd, az országos hirü zeneszerző, hegedü- és énekmüvész folyó hó 18-án, szombaton a délutáni vonattal érkezett meg városunkba és a „Budapest“ vendéglőben szállott meg. Vele együtt érkezett meg *Fodor* Bertalan zongora müvész is, aki szintén közremüködik az estélyen. A hangversenyről jövő számunkban szólunk bővebben.

Fatelitő telep Udvarhelyvármegyében. Udvarhelyvármegye erdészeti bizottsága még a mult év folyamán feliratban megkereste *Darányi* földmivelésügyi minisztert, hogy a megye bükkfa állományának jobb kihasználása czéljából fatelitő és feldolgozó telepeket létesittessen. Darányi miniszter készséggel tett eleget a kivánságnak, amennyiben ez ügyben megkereste a kereskedelemügyi minisztert, ki a következő átiratban értesitette most a földmivelésügyi minisztert:

Nagyméltóságu Miniszter úr! Mult évi november hó 10 én 19.012. sz. a. kelt n. b. átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat a mellékletek visszazárása mellett tisztelettel értesiteni, hogy az Udvarhelyvármegye bükkfaállományának jobb kihasználását czélozó fatelitő és fa feldolgozó telepek létesitésénél már régebb idő óta közremüködöm annyiban, hogy a Lántzky féle szentkeresztbányai vasgyár kibővitése, illetőleg reorgánizálása és az erdővidéki vasgyár létesitése esetére az érdekelteknek tetemes állami támogatást helyeztem kilátásba, azonfelül az ujonnan létesitendő hatodik államvasuti talpfa telitő telepének elhelyezése is esetleg oly megoldást nyer, mely a szóbanforgó vidék bükkfamennyiségének kedvezőbb értékesitését teszi lehetővé.

Ezen intézkedéseken tul menni és ipartelepek létesitésénél kezdeményező szerepet vállalni, az ezzel járó koczkázat és felelősség folytán sajnálatomra nem áll módomban. Egyébként is véleményem szerint a bükkfa állománynak kedvező értékesitése, melyre az erdők fekvése és egyes viszonyok rendkivül nagy befolyással vannak, ez idő szerint, főleg a közlekedési vonalaktól távolabb eső részeken alig lehetséges s bevárandónak tartom azt az időt, amidőn a bükkfa árának eddig is tapasztalható természetes emelkedése oly fokot ér el, hogy az erdő kihasználáshoz szükséges befektetések, utak és vágányok épitése stb. hasznot hajtó befektetéssé válik. Budapest, 1909. julius 5-én. A miniszter helyett: *Szterényi* s. k. államtitkár.

Halálozás. *Kamocsay* Mihály Udvarhelyvármegye főlevéltárnoka és törvhat. bizottsági tagja elhunyt. A fiatal 28 éves, életerős ember egy pár héttel korábban agygyuladást kapott, melylyel nem tudott megküzdeni, s f. hó 15-ikén elhunyt. Kamocsayban családja önfeláldozóan érző apát, a vármegye buzgó tisztviselőjét veszitette. Halálával nejét született *Gébell* Elvirát, kis gyermekét és kiterjedt rokonságot boritott gyászba. Hült tetemét pénteken helyezték örök nyugalomra általános részvét mellett a róm. kath. sirkertbe. A sirnál a tisztviselőkar nevében Dr. *Paál* Árpád főjegyző bucsuztatta el.

— Maga a halál — ugy mond —: nyugalom, béke, pihenés. De mégis annyi szomoruság, annyi kin, ami bucsuzás van vele. Az elköltözöttnek hideg nyugalomba fekvő teteme körül felfakad az égő könyek árja, a hátramaradottak feldult, megzavart lelkéből. Az élettel való megbékülés kifejezője a halott, s mégis az életre, a sorsra, a beláthatatlan végzetekre való panasz sir fel körülötte. Ellentétek szövődése az egész élet, de igy az élet vége: a csöndes koporsó körül a zokogás zaja, ez a legnehezebb, a legérthetetlenebb ellentét. Szomoru töprengésekkel telik meg miatta a lélek. Állván itt, a mi szeretett társunk koporsója körül, elfogja a mi lelkünket is a szomoru töprengés. Óh hiszen, annyi érthetetlen ellentét homálya gomolyog ebben a mostani temetői gyászban. Fiatal, erős, mosolygó élet mért szakadt oly hirtelen ketté? Tiszta, magas, beszélő homlok mért vált örökké hideggé? A sudár, aczélos termet mért roskadt össze végzetes gyöngüléssel? A szorgos, értelmes hivatalnok tolla mért hullt ki szinte pályakezdéskor a kezéből? Udvarhelymegye történetének, multja emlékének hivatott őrzője és ápolója: a mi zamatos beszédü, szelid mosolyu, őszinte barátságu kollegánk mért dölt ki oly hirtelen hivatásából, s mért hagyott itt oly gyorsan minket, mikor még annyi zamatos beszélgetést és annyi szelid mosolyt vártunk tőle? És aztán éppen neki, aki családja szeretetében követni való példa volt, mért kellett itthagynia édes családját, s mért éppen akkor, mikor az otthont, meleg fészket csak az imént rendezte be nekik?

Annyi könyet facsaró, csöndes tragédia jajdul ki abból, amit mi kérdezünk. S megnyugvásunk nem lehet más, csak a szerető emlékezet, s a földi élet rozzantságán tulemelkedni tudó hit ereje. A szerető emlékezetben is tovább él az ember, mint ahogy tovább él a virág a lehulló mag uj csirázásában. És a hit ereje bizodalmat és bátorságot ad a léleknek, hogy a földi élet végén elénk meredő, megérthetetlen ellentéteken el ne csüggedjünk, kétségbe ne essünk. Az ellentéteket soha meg nem oldja a földi élet; tehát hinnünk kell, hogy ahhoz a megoldáshoz egy más, egy folytatódó világ élete kell. A lélek el nem mulhat. A sziv érzése, a gondolat képessége, mely semmiből is alkotni tud, — nem pusztulhat, nem szállhat el üres levegőként. Élnie kell tovább a nagy természetben, Isten hatalmának részeseként. A halál csak változat, csak fordulat egy nagyobb, egy mindent kiegyenlitőbb élet keretében. Halálunkkor ujjászületünk, hogy éljünk az égnek, földnek, csillagok fényének, viragok illatának, erdők zengésének hangulatában. Igen; hogy tovább éljünk abban a hangulatban is, ami az utánunk maradottak lelkét elfogja, ha látják egy-egy sornyi irásunkat, földi életünk aprobb és nagyobb nyomait. Élünk utódainkban, az ő vonásaikban, az ő hozzánk hasonló és minket ismétlő gondolkozásmódjában. Hiszen mi is, ha egy-egy szellő suhanása, napsugár mosolygása, emberek beszéde, dalok, régi irások emléket keltő ihletése nyomán ismeretlen hangulatokhoz jutunk: vajjon nem az ősök, a multak életét éljük-e, s vajjon nem az ő hangulatuk ébredt-e fel bennünk? . . .

. . . Te is élsz, szeretett bajtársunk. Élsz egy szebb, nagyobb, mindent kiegyenlitő világban, s szelid mosolygással köszönöd, mikor igy keresünk, s igy megtalálunk és igy megnyugszunk a te uj életedben. Küldj megnyugvást onnan; törüld le az érted sirók könyeit, tárd ki óvó, védő érzéseidet a te szeretteid föllött. És élj boldogul ott is, a siron tul is! Isten veled . . .

Vári Elek tanitót sulyos csapás érte. Neje, született *Ferenczi* Ilonka, f. hó 14-ikén életének 27-ik, boldog házasságának 4-ik évében Medeséren elhunyt. Halálát számos rokon siratja.

Váry Albert, kit — mint jelentettük — a kolozsvári unitárius kollegium vallástanárává megválasztottak, kedden utazott el uj állomáshelyére, Kolozsvárra. Vasárnap este hivei tiszteletére társasvacsorára gyültek össze, kedden délután pedig tömegesen kikisérték a vasuthoz, hogy bucsut vegyenek attól a férfitól, aki pár évi itt tartózkodása alatt kiérdemelte nem csak hivei, de a társfelekezetek hiveinek is őszinte becsülését. Ritka ember az, akit mindenki szeret s még ritkább az, akinek embertársai osztatlan tisztelete és becsülése jut osztályrészül. A pap talán a legexponáltabb helyen küzd; az ő jellemének, egyéniségének tisztának, hozzáférhetetlennek kell lennie, mert ha nem az, a gondolatnak árnyéka is megsemmisitheti, lehetetlenné teszi. Ilyen mintaképe volt Váry Albert a jó papnak, ki konciliáns modorával, szónoki talentumával, egyházának buzgó szolgálatával méltán nyerte ki az elismerést és innen van aztán, hogy most távozását nagy veszteségnek tartjuk, őszintén fájlaljuk. És ebben csak az szolgál vigaszul, hogy uj állomása, éppen az ő érdemének jutalmazása.

Uj tanárok. A ref. kollegiumban a *Solymossy* Endre halálával megüresedett történelem-földrajzi tanszékre a koll. előljáróság választás folytán Dr. *Kósa* János sepsiszentgyörgyi ref. koll. internátusi felügyelőtanárt hivta meg; Dr. *Viski* Károly h. tanár helyébe, akit h. tanár minőségben a vall. és közokt. miniszter a napokban a nagyszalontai áll. főgimnáziumhoz nevezett ki, *György* Ferencz okl. tanárjelöltet alkalmazta, egy internátusi felügyelői állást pedig *Felszegi* István pap-tanárjelölttel töltött be.

Segesvárt a komlóvásár csekély résztvét mellett szeptember 17-én megnyittatott. Leginkább az izraelita ünnepek miatt az üzlet élénktelen. Már sok lett eladva, utóbbi időben 240—320 koronával 100 kilónként. Még mindig sok termelőnk tartózkodik az eladástól.

A szinészek városunkban. Október hó 2-án ismét elkezdi nálunk a szinházi saisont *Szilágyi* Dezső szinházi igazgató a maga jónevü társulatával A közönség már eddig is tapasztalhatta, hogy Szilágyi Dezső mindent megtesz arra, hogy a modern igényeknek megfeleljen s egyuttal a szinházat látogató közönséget válogatott darabok szinrehozatalával a legnemesebben szórakoztassa. Az őszi saison ujdonságai között szerepelnek a többi között: A jókedvü paraszt, Dollárkirálynő, Iglói diákok, operették, azonkivül vigjátékok, illetve szinmüvek, ugy m.: Szerencse fia, Hivatalnok urak, Tökfilkó, Paspartout, Mozgópostásné stb. A zenét ismét a kolozsvári honvédzenekar fogja szolgáltatni. A szintársulat magával hozza a marosvásárhelyi nagy szinpadra készittetett uj diszleteit és igy azon a sokszor felemlitett mizérián is segitve lesz, amelyet a régi, rozoga diszletek okoztak. Általában a társulat arra törekszik, hogy a közönség legmesszebbmenő igényeinek megfeleljen, ami igen természetesen maga után vonja azt, hogy a közönség ezeket a tetemes áldozatokat tömeges látogatásával honorálja. A szinházi személyzet névsora a következő: Előadó személyzet: — Nők: Pataky Vilma, operette soubrette. Márkus Angella, opera- és operette coloratur. Fekete Etel, énekesnő és szinésznő, Harmath Zseni, hősnő, szende, Iványi Irén, naiva, Batu Irén, énekesnő és társ. szinésznő, H. Szapári Janka, dráma és vigjátéki anya, Brody Irén komika, B. Halasy Emma, M. Kaposi Matild, H. Papp Juliska, Takács Rózsi, Boros Margit, Czinczár Juliska, Halmai Etel kar- és segédszinésznők. — Müszaki személyzet: Szilágyi Dezső igazgató, főrendező, Szilágyi Aladár rendező, Baranyai Ferencz titkár, Pados Rezső karnagy, Makai Elemér ügyelő, Bartos Ernő segéd-ügyelő, Kiss István gazda, Penes András diszmester, Barna Jenő diszitő-segéd, Szöllősi Péter kellékes 2 segéddel, Papp Gyula sugó, Harsányi Gyula diszletfestő, Gregorovits Gyula ruhatári főszabó, Kelemen József szinházi öltöztető, Dávidházi Imréné pénztárosnő, Geresi István szereposztó, Szilágyi Juliska jegyellenőr, Harcsai S. könyvtáros. — Előadó személyzet: Férfiak: Szilágyi Dezső jellem komikus, Szilágyi Aladár operette buffó, Baranyai Ferencz opera-, operette tenor, Szalma Sándor operette, népszinmü bariton, Vándori Béla, hős szerelmes, Tallián László bonvivánt, Makkai Elemér kedélyes apa, komikus, Győző Alfréd komikus. Váradi Tódor siheder, komikus, Harsányi József jellemszinész. Boros Pál, Keresztesi István, Harcsai Sándor, Örvösi Géza, Farszky Tibor, Nagy Géza kar- és segédszinészek.

A plakát-tépők. Amint vannak körömvágók, padfaragók, hasfelmetszők, hajvágók, ép ugy vannak plakáttépők is. Egy-egy városban egészen mániává fajult ez a plakátleszakitás. A különféle mesterségek inasai, sőt az iskolák nemes ifjai is valósággal versenyeznek egymással abban, hogy ki tépi le elsőnek a frissen felragasztott plakátot. Alig került az a hirdetmény, szinházi jelentés, reklám, szinlap stb. a falra, máris nekiesnek a fentemlitett urfiak és öt percz mulva már csak papiros foszlányok jelzik a falon, hogy itt valamit a nagyérdemü közönség tudomására akartak hozni. A mi városunkban különösen dühöng ez a mánia. A reggel felragasztott plakátokból a déli órákban egyetlen épet sem láthat már az ember. És nem használ az sem, hogy a falragaszokat jó magasra rakják fel, mert az élelmes és találékony ficzkók pálczákkal nyulnak alája és boldog mosolylyal hasitják ketté a papirost. Sőt láttunk esetet, amikor az egyik nagyrahivatott csemete a másikat a vállára emelte, csakhogy a rombolás annál kifogástalanabbul sikerüljön. Pedig ez ellen valamit tenni kellene, mert szabályrendelet is van rá, amely ezekre az alakokra büntetést mér. Hisz ezek a plakátok nemcsak az egyes szintársulatok, czirkuszok, kabarétársaságok, zenekarok reklámjai, hanem egyuttal a közönség tájékoztatói is, melyek tudomásunkra hozzák, hogy a mi kis városunk egyhanguságába valami változatosság is vegyült. S mikor az ember meg akarja tudni, hogy tulajdonképen mi is lesz, hol is lesz valami, akkor csak nehány csonka mondatot tud kibetüzni, amiből egy kukkot sem ért. Vagy a helyárak vannak letépve, vagy a szereplők nevei, vagy a müsor, vagy a helyiség neve, az előadás kezdete stb. Még a legjobb, ha egészen le van tépve a plakát, legalább nem boszankodik az ember és nem áll bambán az értelmetlen ákom-bákomok előtt. A hivatalos hirdetmények sem kerülik ki a sorsukat. Pedig ezek oly szerény kis papiroskák és oly diszkréten elmosódott szövegü ukázok, hogy amugy is nagy gondot adnak különösen a rövidlátó embernek, amig el tud igazodni rajtuk. És mégis letépik őket s akkor jön a kérlelhetetlen közeg a maga hatalmi eszközeivel és alaposan helybenhagy bennünket, ha nem a szerint jártunk el, ami azon a bizonyos (persze nem is látott) hirdetményen irva állott. Ezeket a plakáttépőket meg kellene rendszabályozni. Csak nehánynak koppintana a körmére a rendőr s a többi bizonyosan okulna a példán. Nézzünk csak körül Budapesten és azt fogjuk látni, hogy a hirdető oszlopokon a plakátok mind épek. Pedig ott még több a haszontalan gyerkőcz. Csakhogy ott éber szemek kisérik figyelemmel a tetteiket és csintalanságuk nyomán mindig ott van a büntetés. Igy kellene nálunk is eljárni s akkor nem csufitaná el még jobban a sok összevissza tépett plakát az amugy sem nagy csinnal rendelkező városunkat. (Beküldték.)

Ellenőrzési szemlék. *Jekelfalusy* honv. miniszter értesiti Udvarhelyvármegye közönségét, hogy a közös hadsereg nem tényleges állományu legénységének ellenőrzési szemléi a cs. és kir. közös hadügyminiszterrel egyetértőleg hozott határozat folytán, és a m. kir. honvédség nem tényleges állományu legénységének ellenőrzési szemléi a folyó évben *nem* tartatnak meg. A tartalékos tisztek és a legénység állományából kivett s tisztjelölteknek tekintendő tartalékos (póttartalékos) zászlósok, hadapródok és hasonló állásuak bemutatásai azonban az eddigi módon a folyó évben is megtartatnak. A népfölkelési időszaki jelentkezési kötelezettség tekintetében a miniszter külön fog intézkedni.

Visszavont kivándorlási engedélyek. Az uj kivándorlási miniszteri rendelet életbeléptetése előtt még kiskoruaknak is vigan adták ki az utleveleket. Ha ezekkel szeptember elseje előtt utrakeltek, ugy rendben volt a dolog, a kik azonban később induló hajóval szándékoztak Amerikába utrakelni, azoktól az utleveleket hatósági uton bekérték és azok most már el se mehetnek, a mig eleget nem tettek katonai kötelezettségüknek. Az amerikai bevándorlási hatóság is ujabb időben nagyobb szigorral vállogatja meg, kiket bocsát be Amerika földjére. Az utóbbi hetekben Amerikából vett értesülésünk szerint, a bevándorlók száma lényegesen leapadt.

Luxus lóvásár. A brassói ezidei fényüzési (luxus) lóvásár szeptember hó 20-án fog a rendes baromvásártéren megtartatni. A reggel 6 órakor kezdődő felhajtásra, csakis a fényüzési (luxus) lovak (kocsi- és hátas lovak) és tenyészlovak bocsáttatnak; minden lótulajdonos lovainak elszállásolásáról, mert a baromvásártéren istállók nincsenek, magának kell gondoskodnia.

Állati betegségek. Lépfene fellépett szorványosan Homoródalmás község szarvasmarha állományában. Sertésorbáncz megszünt Bözöd és Gagy községekben. Veszettség szorványosan fellépett Zetelaka község ebállományában.

IPAR- ÉS KÖZGAZDASÁG

Az ipari biráskodás.

Székelyudvarhely, szept. 18.

Az ipartörvény uj tervezete az iparos és alkalmazottja közötti munkaviszonynak birói védelmét is reform tárgyává teszi. A legutóbbi két évtized alatt az iparos és munkás közti viszonyban lényeges változás állott be, a mely birói védelmének ujabb szabályozását teszi elkerülhetetlenné. Erre való tekintettel a külföldi törvényhozások is sokat foglalkoznak ennek a védelemnek reformjával, de kevés törvényhozás van, a mely annak oly kimeritő, az egész anyagot felölelő szabályozását tartalmazná, mint az uj ipartörvény tervezete.

Az ipari munka ma két irányban igényel védelmet: egyénileg és tömegesen. Ennek az utóbbinak utján a munkásosztály a saját gazdasági helyzetének javitását akarja kivivni. Ez a tömeges védelem azonban ma még csak kialakulóban van, a törvényhozások a munkaadó és munkásosztály közötti nagy küzdelemnek behatása alatt csak most tesznek kisérleteket szabályozása iránt. Az most a kérdés, hogy e két irányu védelem czéljából minő legyen a birósági szervezet és eljárás?

A kérdés megoldásánál abból kell kiindulnunk, hogy a mai birói védelem, a mult időkhöz viszonyitva, a tökély igen magas fokán áll, s igy az a kérdés, hogy az igazi munka birói védelmére miért van szükség különös birósági szervezetekre és eljárásra? Ennek okai a következők. Az iparos és alkalmazottja közti munkaviszonyból eredő perben az ipari viszonyoknak oly nagy foku ismerete szükséges, a minővel a jogász szakbirók rendesen nem birnak. Továbbá ezek az ügyek olyan gyors elbirálást igényelnek, a minőt a rendes biróságok alig képesek nyujtani. Ez teszi szükségessé, hogy elbirálásuk az ipari osztályból vett birákra bizassék. Minthogy azonban a munkaadó és munkásosztály közötti nagy gazdasági ellentétnél fogva elbirálásuk csupán az előbbinél vagy csupán az utóbbinak köréből vett birákra nem bizható, mert ez a pártatlanságot nagy mértékben veszélyeztetné, az ujabb törvények elbirálásukra oly biróságokat szerveznek, a melyekben ez a két osztály egyenlő képviseletet nyer. Sőt most éppen arra fektetik a fősulyt, hogy ez az egyenlő érdekképviselet az ipari biróság szervezetében minél teljesebben legyen biztositva. Erre törekszik a szervezet is.

A most fennálló iparbiróságaink szervezetében ezek a szempontok még nincsenek teljesen keresztülvive. Ma kétféle ipari biróságunk van: *elsőfoku iparhatóság* és az *ipartestületek* békéltető bizottságai. Az iparos és munkáselem csak az utóbbiakban nyer képviseletet. Ezek a biróságok, de különösen a kezdetleges eljárás, a mely szerint az ügyeket elintézik, már nem kielégitők, ennélfogva a tervezet az ipari biróságokat egészen uj alapon szervezi. E szerint minden törvényszék mellett és ezenfelül belátás szerint nagyobb forgalmu járásbiróságok mellett is, lesznek ipari biróságok. Ezek a biróságok a törvényszék, illetve a járásbiróság egyik birójának elnöklete alatt két iparos és két munkásból álló tanácsban fognak eljárni. Fölöttük másod és utolsó fokon a törvényszék, minden laikus elem kizárásával, fogja a joghatóságot gyakorolni.

Az alapgondolat, a melyen ez a szabályozás nyugszik, hogy t. i. az ipari biróság vezetése szakjogász kezébe legyen letéve, kétségkivül tökéletesebb birósági szervezet nem fogja kielégiteni az ipari biráskodás legelemibb követelményeit: az olcsóságot és a gyorsaságot. Ennek elérésére különösen arra lesz szükség, hogy az ipari biróság tagjainak számát leszállitsuk és sokkal jobb ipari biróságot szervezzünk, mint a mennyit a törvény előir. Sőt arra is kell módot nyujtani, hogy bizonyos esetekben az ipari biróság vezetője a pert egyedül elbirálhassa.

Az ipari munka egyéni birói jogvédelmét nagy mértékben befolyásolják a munkásmozgalmak. A munkásosztály ma már nem fektet nagy sulyt arra, hogy a munkás megkapja azt, a mi őt az izolátlan kötött szerződése alapján a munkaadóval szemben megilleti. A mi az ő lelki világát betölti, ez az, hogy a munkásosztály minden tagjának gazdasági helyzete minél kedvezőbbé váljék. Ez pedig csak törvényes fellépéssel érhető el, a melynek legerősebb megnyilatkozása a sztrájk. Ez a tömeges fellépés előidézte az ellenhatást, a munkaadók szervezkedését, a melynek szintén igen erős megnyilatkozása a munkások kizárása. Ezek a jelenségek, az egyik ép ugy, mint a másik, gazdaságilag rendkivül károsak, a melyek megelőzése, illetve elháritása a legfontosabb törvényhozási feladatok közé tartozik.

A jelenlegi jog e részben alig nyujt valamit, ellenben a tervezet ezen bajok ellen igen kimeritő szabályozást tartalmaz. Idevonatkozó rendelkezései, valamennyi közt a legfontosabbak, róluk azonban határozott véleményt mondani ma még alig lehet. A tervezett sztrájkok és munkáskizárások esetében a birói eljárás vezetését, az iparhatóság elnökének kezébe teszi le, a ki elnöke, annak a felerészben munkaadakból, felerészben pedig munkásokból álló tanácsnak, a mely hivatva van itélni a sztrájk, illetve a kizárás kérdésében. Ennek a biróságnak az itélete azonban a felekre nézve nem kötelező, hatálya attól függ, hogy az érdekelt felek elfogadják. Ezen biróság helyett különben a felek választott biróságban is megállapodhatnak. Bizonyos közérdekü vállalatoknál kitört sztrájk a munkáskizárás esetében egy az illető táblai elnök vezetése alatt megalakult vegyes biróság gyakorolná a biráskodást, a melynek az itélete a felekre már kötelező is lenne. Végül pedig általános munkaszerződésekből — kollektiv szerződések — eredő perekben a tervezet az egyéni perekben itélő ipari biróságot ruházza fel a joghatósággal.

A tömeges birói jogvédelmnek és a szervezete egészbenvéve helyes, sikere azonban attól függ, vajjon a magánjogi alap, a melyre támaszkodik, beválik-e, s a melyről mint fentebb érintve lett, ma még nem lehet határozott itéletet mondani. Annyi azonban mégis kétségtelen, hogy a terv ennek az anyagnak szabályozásában igen nagy mérsékletet és körültekintést tanusit, minden érdekkel számol s igy mindenesetre alkalmas arra, hogy a törvényhozási szabályozás alapjául szolgáljon. **Dr.**

Kiadja: Becsek D Fia könyvnyomdája.

Kiadó lakások. Szombatfalván a Báthory-u. 4. szám alatt most ujonnan épült házban f. évi október 1-étől két lakás kiadó. Értekezhetni ZÁRUG ANTAL urral az Orbán Balázs utczában.

Butor raktár.

Alólirottak a nagyérdemü közönség szives tudomására hozzuk, hogy dúsan berendezett **butor raktárunkba** nagy választék van minden nemü butorokban. **Modern, világos, faragott és egyszerübb teljes berendezések hálók- és ebédlökben.** És állandóan kaphatók egyes butor darabok is, **töltött butorok, sröbel ágyak, garniturák, irodaberendezések, ágybetétek (mátráczok), mindenféle szőnyegek, függönyök, draperiák, assztal és ágyteritők, több fajta hajlitott székek és mindenféle esztergályos áruk.**

Tőlünk vásárolt minden egyes butordarabért egy évi felelősséget vállalunk, mi elég garanczia arra, hogy raktárunkban kizárólag csakis elsőrendü butort árusitunk.

Ez feljogosit arra, hogy kinek butorszükséglete van raktárunk megtekintését melegen ajánljuk. Teljes tisztelettel:

Balázs Károly és Balásy Mihály.

Sz. 711—1909 végrh.

Arverési hirdetmény.

Alólirott birósági végrehajtó 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a budapesti VI. ker. kir. járásbiróságnak 1908. évi Sp. XI. 2449/3. számu végzése következtében dr. Bárczay Gyula ügyvéd által képviselt Szalai és Bárczay czég javára 302 kor. s jár. erejéig 1909. évi augusztus hó 12-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján felülfoglalt és 1100 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: benzin motor rész, benzin szállitó hordók és gép szijjazat nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelyudvarhelyi kir. jbiróság 1909. évi V. 64/5. sz. végzése folytán 302 K tőkekövetelés ennek 108. évi január hó 19 napjától járó 5% kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 80 K 43 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig, Parajdon a helyszinén és fürésztelepen leendő megtartására 1909. **szeptember hó 24-ikén** délutáni 4 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107 és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingoságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120 § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Székelyudvarhely, 1909. szept. hó 9-én.

Nagy Lajos, kir. jbir. végrh.

Tiszta buzát 26 K.-ért

bármely időszakban, vasár- és ünnepnapokon is a d. e. órákban 3—100 métermázsáig megveszek.

Fábián József gőztürész és malomtulajd.

A ki legjobban szerkesztett, teljesen független nagy napilapot járatni óhajt, fizesse elő

„Az Ujság"-ot!

Előfizetési árak:

Egy évre	K. 28	Negyed évre	K. 7·—
Félévre	„ 14	Egy hóra	„ 2·40

Az Ujság terjedelme rendesen 28—32—36 oldal. Vasár- és ünnepnapokon **60—100 oldal.**

Megrendelési czim: „AZ UJSÁG" kiadóhivatala, Budapest, VII., Rákóczi-ut 54.

Baltes Gyuláné

frizirnő

Székelyudvarhely Árpád-utcza 20. sz.

ajánlja magát a m. tisztelt hölgy közönség szives pártfogásába. Elvállal házhoz járva, a legegyszerübbtől a legdiszesebb frizurák készitését, szép kivitelben jutányos árak mellett. Külön egy frizuráért 1 korona fizetendő. Délután 2—6 óráig lakásán is rendelkezésére áll a m. tisztelt hölgyközönségnek.

Szám 7476—909. tlkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy a székelyudvarhelyi ev. ref. főtanodának Dr. Ferenczi Gábor, Ferenczi Pál és Ferenczi Dénes elleni 11000 kor. tőkekövetelés s jár. iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő a patakfalvi I. rész 19. sz. tjkvben A† 63. rsz. 39., 40., 41. hrsz. ingatlanra 518 K, 64. rsz. 739. hrsz. 9 K, 65. rsz. 959., 962., 963/1., hrsz. 739 K., 66 rsz. 964. 965 hrsz. 77 K, 67 rsz. 966/1. 967., 968., 969. hrsz. 729 K, 68. rsz. 1037. hrsz. 17 K, 70. rsz. 194., 195. hrsz. 1653. K, 71. rsz. 800. hrsz. 149 K. 72. rsz. 812 hrsz. 167 K, 73. rsz. 801. hrsz. 7 kor kikiáltási árban, mig a II. rész 63. sztjkvben A † 1—8. rsz. közös legelőből végrehajtást szenvedők jutalékára 25 K kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fenti ingatlanok az 1909. **november hó 16-ik** napján d. e. 9 órakor Patakfalva község házánál megtartandó nyilvános árverésen el fognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. tszék, mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1909. évi szeptember 2-án.

Gyarmathy, kir. tszéki ebiró.

Faeladási hirdetmény.

A fenyédi közbirtokosság a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi Miniszter urnak 1909. évi 7945. számu engedélye alapján nyilvános szó- és irásbeli árverésen eladja a tulajdonát képező Árvátfalva II. h. részen (Tizenhétfalu havasán) levő erdejének 106.96 k. hold területén talált és szakértőileg törzsenként felvett 41,368 drb 12 - 70 czm. mellmagassági átmérővel biró luczfenyő fáját.

A részletes becslés eredményeképen a következő faanyagok bocsáttatnak eladás alá.

1.	I. oszt.	fürészáru	(36 - 70	czm. vastagságban)	3,247 m³
2.	II. „	„	(26—35	„ „	5,812 „
3.	I oszt.	épületifa	(19 - 25	„ „	4,929 „
4	II. „	„	(19—18	„ „	4,424 „
				Összesen	18,412 m³

müfa és 2,322 m³ hulladék (83700) Nyolczvanháromezerhétszáz korona 50 fillér becsár, mint kikiáltási árban.

Az eladandó fatömeg a székelyudvarhelyi vasuti állomástól 29 klm. távolra levő erdőben tövön áll és ezzel 14·8 km. kitünő állami, 14·2 km. felerészben elég jó, más felerészben gyengébb erdei ut köti össze.

A kikiáltási ár 10 %-a bánatpénzül az árverés kezdete előtt az árverező közig. kiküldött kezéhez teendő le.

Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverés Fenyéd község házánál 1909. évi **október hó 20-án** délelőtt 9 órakor veszi kezdetét.

Az árverési és szerződési feltételek a fenyédi közbirtokosság elnökénél és a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Fenyéden, 1909. évi szeptember hó 11-én.

Sándor István,
közbirt. elnök.

Kitünő minőségü és legmagasabb szilárdságu PORTLAND CEMENTET ajánl olcsó áron a

PORTLAND CEMENTGYÁR BRASSÓ

Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR czégnél.

Magyar ember csak magyar ásványvizet igyék!

Magyar ásványviz

forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V., Báthory-utcza 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalmba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorbaj ellen . . . . . *Borszéki Főkut*, köszvény ellen . . . . . *Borszéki Kossuth*, vérszegénység ellen . . . *Bodoki Matild*, alkális savanyuviz . . . . *Baross*, vesebaj ellen . . . . . *Borhegyi*, hugyhajtó . . . . . *Boholti*, üditő viz . . . . . *Előpataki*, sárgaság ellen . . . . . *Felsőrákosi Mária*, légcsőhurut ellen . . . *Hargitaligeti*, üditő ital . . . . . *Horgász*, étvágygerjesztő . . . . . *Kászonfőkut* (Saluteris) jód és litheum tartalmu *Répáti*, égvényes ásványviz . . . . . *Székely-Selters*, idült gyomorbajok ellen . *Sztojkai*, czukorbetegség ellen . . . . .

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a természetes ásványviz gyógyhatása és kellemes ize össze nem hasonlitható a mesterséges ásványvizekkel

Magyar ásványvizekkel a külföld majdnem összes vizei pótolhatók.

Kapható mindenütt!